

Fine Arts
ISSN: 1308-7290
Article ID: D0283

Status : Research Article
Received: 12.05.2021
Accepted: 28.07.2021

Sevda Karaseyfoğlu Paçalı

Cumhuriyet University, skl979@gmail.com, Sivas-Turkey

DOI	http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2021.16.3.D0283
ORCID ID	0000-0002-3286-5063
Corresponding Author	Sevda Karaseyfoğlu Paçalı

SANATTA KAYGI KAVRAMINA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK OLGUSU AÇISINDAN BAKMAK

ÖZ

Bu çalışmada sanatta kaygı kavramı sürdürülebilirlik olgusu açısından ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, araştırmanın konusunu sanatçıların kaygı ve sürdürülebilirlik kapsamında yaptığı çalışmalar oluşturmaktadır. Yaşanabilecek bir dünya için sorumluluğunu ve duyarlılığını sürdürülebilirlik olgusu üzerinden eserleriyle aktaran sanatçıların çalışmaları bu kapsamda incelenmiştir. Kaygı kavramı ve sürdürülebilirlik olgusu Joseph Beuys, Alper Aydın, Bingy, Elmas Deniz, Mario Merz, Maro Michalakakos, Yoko Ono, Camila Rocha ve Jason deCaires Taylor adlı sanatçıların çalışmaları üzerinden açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Sanatçı, Kaygı, Sürdürülebilirlik, Duyarlılık

VIEWING THE CONCEPT OF ANXIETY IN ART ON THE PHENOMENON OF SUSTAINABILITY

ABSTRACT

In this study, the concept of anxiety in art has been tried to be revealed in terms of sustainability. In this context, the subject of the research is the works of artists within the scope of anxiety and sustainability. The works of artists, who convey their responsibility and sensitivity for a livable world through the concept of sustainability, are examined in this context. The concept of anxiety and sustainability are explained through the works of artists Joseph Beuys, Alper Aydın, Bingy, Elmas Deniz, Mario Merz, Maro Michalakakos, Yoko Ono, Camila Rocha and Jason deCaires Taylor.

Keywords: Art, Artist, Anxiety, Sustainability, Susceptibility

How to Cite:

Karaseyfoğlu Paçalı, S., (2021). Sanatta Kaygı Kavramına Sürdürülebilirlik Olgusu Açısından Bakmak. Fine Arts, 16(3):201-212, DOI: 10.12739/NWSA.2021.16.3.D0283.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

*Yola çıkmak kaygıyı çoğaltmaktır;
yola çıkmamaksa kendini kaybetmektir..
Ve üst anlamıyla yola çıkmak kendi benliğinin farkına varmaktır.
Kierkegaard [15]*

Sanat kelimesi; yaratıcı insanın kendisini, yaptıklarını ve yapacaklarını anlatma aracı olarak ifade edilebilir. Sanatın tarih boyunca birçok tanımı yapılmış ancak ortak bir tanıma ulaşılamamıştır. Sanatın kendi içinde barındırdığı gelişim süreci ile birlikte yaratıcı birey ve izleyicinin de kendi özgünlüğü, sanatın birden fazla tanımının yapılmasına katkı sağlamıştır. Sanat kelimesini bir zemine oturtmak yerine gerçekte sanatı anlama sorununu bazı başlıklarla tartışmaya açmak, sanatın ne olduğuna ilişkin kavrayışı sağlamaya çabalamak önemli, değerli olan budur [10].

Sanatın tanımından ziyade, önemli olan sanatçının yaptıkları ve yapacaklarıdır. Eser sanatçının yaptığı sonucunda ortaya çıkıyorsa sanatçı da eseriyle var olmaya başlar. Sanatçı, kendi eserinin kaynağıdır; birinin dahi yokluğu düşünülemez [12]. Bu kapsamda sanat tarihine sanatçı-eser çerçevesinde bakıldığında, çoğu sanatçı eserlerini bir sebebe dayandırarak farkındalık yaratmak istediği konular üzerine oluşturmuştur. Sanatçılar olaylara karşı takındıkları tavırlarını, çevresinde ve dünyada yaşananlara tepkisiz kalmayarak, kendilerinde oluşan kaygılarını ve duygularını eserleri yoluyla aktarmışlardır. Kaygı; duyguların, farklılıkların ya da tepkilerin sonucunda oluşan ruhsal bir durumdur [11].

Psikoloji, felsefe ve tıp biliminin kaygı üzerinde hâlâ çalışmalar yapması bu durumun kişiye özel ve doğal bir süreç olduğunu göstermektedir. Bu anlamda kaygı ya da kaygılı olma kişiye özel ve doğal bir süreç ise kaygı insan olmanın doğal bir olgusu olarak kabul edilebilir. Dolayısıyla bu olguyla yaşayan bireyin hayata bakışı ve hayatı önemsemesi de farklı olabilir. Soren Kierkegaard kaygıyı, dünyadan uzaklaşma düşüncesinde özgürlük kavramı ile somutlaştırır. Martin Heidegger, bu kavrama Kierkegaard'dan daha keskin bakar. Kaygıyı dünyanın içinde olma biçimi olarak tanımlar ve ölüm ile ilgili kaygıya dönüştürür. Jean Paul Sartre ise Heidegger ve Kierkegaard'dan etkilenerek kaygının eylemlerle ilgili olduğunu dile getirir. Bu bakımdan var olan insan kendisi için düzenli bir dünya oluşturmak zorunda olduğunu; ancak genellikle kaygının varlığın içinde olduğunu ifade eder [7].

Kaygılanan sanatçı, değişen ve gelişen süreçler dâhilinde, duygu durumunda meydana gelen farklılıklara paralel olarak yaşadığı bu süreci şekillendirip ve bir tepki sonucu eserlerinde kendisini ifade eder. İnsanlarda, genlerle birlikte sonraki nesle aktarılan belli kaygılar vardır. Bu kaygılar kültürel değişimlerle, gelişmelerle, toplumsal grubun kendi içindeki değişken ilişkilerle ve tarihsel gelişmelerle doğrudan ilişkilidir. Özellikle gelişme, aydınlanma ve sanayileşme ile başlayan politik ve toplumsal sorunlar ama en önemlisi çevresel sorunlar kaygının artmasında büyük rol oynamaktadır. Kaygı beraberinde sorgulamayı da getirmektedir. Hayatın her anında ve alanında yapılan sorgulamalar, sanatın beslendiği bir kaynak gibidir. Kaygının yarattığı sorgulama ile başlayan arayışın temelinde yeni bir şeyler yapma dürtüsü vardır. Bu dürtü ile edimli olan sanatçı, özellikle 20.yüzyılda bilimsel verilerle netleşen çevresel sorunlara 'sürdürülebilirlik' olgusu üzerinden dikkat çekmek için çeşitli çalışmalar yapmaktadır.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Geçmişten bugüne sanat tarihine bakıldığında çoğu sanatçı eserlerini bir nedene dayandırarak farkındalık yaratmak istediği konular üzerine oluşturmuştur. Sanatçılar, olaylar karşısında takındıkları tavırlarını, çevresinde ve dünyada yaşananlara tepkisiz kalmayarak duygularını eserleri yoluyla aktarmışlardır. Değişen ve gelişen süreçler dâhilinde yaşanan bir duygu durumu olarak 'kaygı' sanatçının yaşadığı süreci şekillendirir. Süreç içerisinde derinleşen ve yoğunlaşan kaygılar çoğunlukla yaratıcı sanat çalışmalarının çıkış noktasını oluşturur. Yaratıcı sanatın aktarıcısı olan sanatçı, yaşadığı an ve gelecek için yapılması gerekenler kapsamında sorumluluk üstlenmekten kaçınmayarak yoluna devam etmelidir. Yaşamın devamı için doğanın sürekliliğine ve korunmasına yani sürdürülebilirliğine ihtiyaç vardır.

Yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi desteğiyle [19], sanat ve özelinde resim sanatı kapsamında kaygı kavramı ve sürdürülebilirlik olgusu önemli bir yere sahiptir. Sanatçıların çalışmaları üzerinden aktarılan kaygı kavramı ve sürdürülebilirlik olgusu ele alınma ve yarattığı etkiler sonucu önem arz etmektedir. Ele alınan konunun farkındalık yaratma ve bilinç oluşturma sürecine destek olması ve yapılacak olan diğer araştırmalar içinde kaynak oluşturması açısından önem taşıyacağı düşünülmektedir.

3. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK (SUSTAINABILITY)

Sürdürülebilirlik kavramı ilk kez, Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN) tarafından 1982 yılında kabul edilen Dünya Doğa Şartı belgesinde yer almıştır. Buna göre insanların yararlandığı ekosistem, organizmalar, kara, deniz ve atmosfer kaynaklarının optimum sürdürülebilirliğini başarabilecek biçimde yönetilmeleri gerektiği; ancak bunun ekosistemlerin ve türlerin bütünlüğünü tehlikeye atmayacak bir biçimde yapılması öngörülmektedir [18]. Nemli'ye (Aktaran Karakaş, 2020:43) göre; sürdürülebilirliğin bir boyutu olan çevresel-ekolojik sürdürülebilirlikte insan yaşamının temel kaynağı olan doğa-insan ilişkisi incelenir ve devamlılık esas alınarak sürdürülebilirliğin sağlanması hedeflenir [17]. Hedefler doğrultusunda doğal kaynakların bilinçli kullanımı, atıkların azaltılması ve gelecek nesiller için çevrenin sürekli korunması esas alınır. Bu öngörüler ve hedeflerin oluşmasının nedeni doğanın sömürülmesi, kaynakların hiç tükenmeyecekmiş gibi yanlış ve kötü kullanımı, küresel ısınma, fosil yakıtların kullanımındaki artış, sanayinin yarattıkları ve yanlış izlenen politikalarıdır. Bu olumsuzluklar sadece yerel kapsamda değildir. Bir ülkede yapılan yanlışlıklar sadece o ülkeyi değil diğer ülkeleri dolayısıyla tüm dünyayı olumsuz etkilemektedir. Örneğin, İsveç 1982'de Dünya Doğa Şartı belgesinden 10 yıl önce Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı'nda Kuzey Ormanlarının yok olması konusunda Almanya ve İngiltere'yi suçlamış; İsveç'in uluslararası çözüm beklentisi ise sonuçsuz kalmıştır [14]. Ülkelerin birbirini kayırması, yanlış tutum ve davranışlar aslında bir ülkeyi değil tüm dünyayı etkileyecek bir yaklaşımdır. Hayatın bumerang etkisinin unutulması durumudur. Yaşanılabilir bir çevre oluşturma çabasının en önemli nedenlerinden biri olan endüstri devriminden sonraki kükürt döngüsü, sadece yerel çapta değil aynı zamanda büyük çapta/dünya çapında sorun yaratmıştır.

Dündar'a göre [9 ve 14], İsveç'e yağın yağmurun araştırmalar sonucunda asit yağmuru olduğunu asidin büyük bir kısmının Kuzey İngiltere'deki ve Kuzey Almanya'daki sanayi bölgelerinden kaynaklandığını, rüzgârla birlikte İskandinav yarımadasına taşındığını belirtmiştir. Aynı şekilde Doğu Avrupa, Çin Halk Cumhuriyeti, Rusya, Kuzey Amerika, Kanada gibi yerlerde ormanlar ve şehirler asit

yağmurundan ciddi şekilde etkilenmiştir. Doğa bir bütünsel eğer, bu bütünlüğü olumlu ya da olumsuz her şey etkileyebilir. Rus asıllı, Amerikalı biyokimyacı ve yazar Isaac Asimov, 'Yeryüzü Ölüyor' adlı makalesinde gerçekte ne varsa sınırlarında olduğunu, bireylerin doğal kaynaklardan yararlanmasının, atık üretiminin ve enerji tüketiminin sınırlandırılmasının, zaman kaybetmeden sert, sıkı ve zorunlu tedbirlerin alınmasının gerektiğini ve bilinçlenmenin önemini vurgulamıştır [1].

Bilinçlenme eğitim ile başlar. Kant'a göre pratik eğitim üç kısımdan oluşur. Bunlardan birincisi Okul müfredatı (mekanik eğitim), özel öğretmen ya da rehber ile öğrenilen pratik hayat meseleleri; ikincisi bilgece ve basiretle davranma konusundaki öğretim ve üçüncüsü ahlaki eğitimidir [13]. Kant; "Ahlaki eğitim disiplinler üzerine değil, maksimler (herhangi bir eylemin ardında duran niyet) üzerine oturtulmalı; biri kötü alışkanlıklardan alıkoyar, diğeri zihni eğitir ve ahlaki eğitimle erken yaşlarda çocuk neyin doğru neyin yanlış hususundaki fikirleri yerleştirmeye çalışır." der [13]. Ahlaki eğitimin yaşamın her evresinde ne kadar önemli olduğu söylemlerinde vardır. Bu söylemlerdeki haklılık payı çok yüksektir. Bireyin bu eğitimlerine ek olarak duyuların ve algıların şekillenmesi de sağlıklı bir birey için önemlidir. Bu şekillenmede sanat büyük rol oynar. Bu nedenle doğa ve çevre konusu, yıllardır sanatçıların çalışmalarındaki yerini almıştır. Ancak 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bu konuların ele alınma şekillerinde çeşitli değişiklikler gözlemlenir.

4. SANATÇILARIN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK OLGUSU ÜZERİNE ÇALIŞMALARI (ARTISTS WORKING ON THE PHENOMENON OF SUSTAINABILITY)

Sanatçılar, doğaya zarar vermeyen malzemeler kullanarak çevre ve ekolojik sistemin önemi konusundaki farkındalığın artması için sanatın güçlü dilini kullanmışlar ve kullanmaya da devam edeceklerdir. Bu dil, 'Land Art' (arazi sanatı, yeryüzü sanatı, ekolojik=çevre sanatı, toprak sanatı gibi isimlendirmeleri vardır) sanatı yapan sanatçıların çalışmalarında varlığını sürdürmektedir. 1960'lardan bugüne kadar uzanan süreçte gelişen ve değişen "çevre" düşüncesi ve algısı; ekosistemi içeren ve çevre sorunlarını kapsayan kaygılara doğru evrilen çok farklı sanat yaratım süreçlerini beraberinde getirmiştir. Bunlar; Art in Nature, Eco-art, Green Art, Restoration Art, Ecoventions, Sustainable Art, gibi örneklenebilecek çok sayıda ve çeşitlilikte bir yelpaze oluşturmaktadır [2]. Tanımlamalar, verilen isimler ve uygulamalar farkı olsa da sanatçıların bulunduğu ortak payda sürdürülebilir bir doğa, çevre ve yaşanabilir bir gelecek kapsamındadır [22]. Bu kapsamda sanatçılar kaygılarının ve sorumluluk duygularının neticesinde, sanatın gücü ile sürdürülebilirlik olgusuna eserleri üzerinden etkin bir bilinçlilik uyandırmaya çalışmaktadırlar. Sanat ve hayat tek bir bütün değildir; ancak bende-benim sorumluluğumun bütünlüğünde birleşmeleri gerekir [3].

Alman sanatçı Joseph Beuys'un (1921-86) çalışmalarında, yaşadığı olayların etkisinden kaynaklı olarak Şamanizm etkileri yoğunluktadır. Bu kapsamda Beuys, yeryüzünün ve insanlığın iyileştirilmesi için yaptığı eylem ve sanat görüşleriyle 1960 kuşağını etkileyen ve sanat yönünü değiştiren sanatçılardan biri olmuştur [1]. Beuys bir sanat eserinin estetik değerlerinin yanında düşünce, iddia, tez, isyan ve sorgulama formlarının da olması gerektiğine inanmıştır [16]. Bir taşın yontularak bir heykelin ortaya çıkışı gibi toplumunda sanatla yontularak iyileşebileceğini ileri sürmüştür [20]. Beuys'un bu görüşünü vurgulayan örnek çalışmaları arasında, beş yılda bir yapılan çağdaş sanat etkinliği olan Uluslararası 7. Documenta'da yer alan '7000 Eichen (7000 Meşe)' adlı projesi yer almaktadır. Zamana ve yıllara yayılan bu proje, ekolojisi bozulan Kassel şehri için

tasarlanmıştır. Ekolojik sorunlara duyarlılığı artırmak için yapılan 7000 Meşe adlı bu proje, Beuys'un "Sosyal Heykel" kavramının en büyük ölçekli uygulamasıdır [8]. Söz konusu projenin bu kadar geniş kapsamlı olmasının nedeni, insanları bu olgunun içine çekerek farkındalık yaratmaktır. Doğanın ne kadar önemli olduğunu yaptıkları ve düşünceleri ile sürekli vurgulayan sanatçı, insan ve doğayla ilişkisi üzerine şunları söylemiştir: "Ben suçlu olduğumuzu söylüyorum. Dünyanın durumu insanlık suçudur ve bütün bu olaylara ben de dâhilim. Fakat bununla birlikte bilinçteki tembelliğin üstesinden gelmeye çalışıyorum. Bunun için direncin ve yaratıcılığın güçlerini yeni gezegenler arası bir varoluş için harekete geçirmeye uğraşıyorum. Yalnızca yeryüzünde değil, gökyüzünde de." [6]. 2016 yılında İstanbul Modern'de açılan "YOK OLMADAN: Doğa ve Sürdürülebilirlik Üzerine Bir Sergi"de doğa ve ekolojiyi konu alan, sürdürülebilirlik kavramına dikkat çekmek isteyen Alper Aydın, Bingy, Elmas Deniz, Mario Merz, Maro Michalakakos, Yoko Ono ve Camila Rocha isimli sanatçıların çalışmaları yer almıştır [21].

Görsel 1. Joseph Beuys, Dokumenta 7, '7000 Meşe Projesi', Kassel, Almanya, 1982 [25]
(Figure 1. Joseph Beuys, Dokumenta 7, '7000 Oak Projects', Kassel, Germany, 1982

Görsel 2. Bingy, İpek Rulo Üzerine, 20m [26]
(Figure 2. Bingy, Ink on Silk Roller, 20m)

Bingy (Görsel 2), 'Kıyamet' adlı çalışmasını 20 metrelik bir ipek rulo üzerine mürekkep ile beş yıl boyunca resmetmiştir. Sanatçı bu çalışmasını, 2008 yılında deprem felaketinde 70.000 insanın

hayatını kaybettiği Siçuan bölgesine adamıştır. Çalışma, sekiz ana bölüm ve ek bir sahneden oluşmaktadır. Sanatçının kendine ait şiirleri de bu çalışmada yer almaktadır [20].

Görsel 3. Maro Michalakos, Suluboya [26]
(Figure 3. Maro Michalakos, Watercolour)

Maro Michalakos çalışmasında (Görsel 3) boynu bacağına dolanmış bir flamingo resmi ile kendi yetersizliklerimiz ve hatalarımızdan hasar görmüş dünyanın bir metaforunu anlatmıştır. Sergiye özel suluboya resimler yapan, Yunan sanatçı Maro Michalakos'un üslubu, 19. yüzyıldaki bilimsel kuş tasvirlerini çağrıştırmaktadır. Ayrıca serginin ana görseli olarak seçilmiştir [24].

Görsel 4. Alper Aydın, Taş Kütüphanesi [26]
(Figure 4. Alper Aydın, Stone Library)

Alper Aydın çalışmasını (Görsel 4), memleketi olan Ordu'daki bir mağaradan, Ankara'da taşlaşmış ağaç fosillerinin olduğu bir ormandan, Konya'da dinî yapılardan ve İstanbul'un tarihî surlarından topladığı taşlardan oluşturmuştur. Böylece farklı yerler, farklı topluluklar ve ortak belleğin temsili gibi bir izlenim yaratmak istemiştir [20]. Böylelikle sanatçı bireyin kimliğinin inşasıyla doğanın ilişkisini anımsatan yeni bir yapıt üretmiştir [24].

Görsel 5. Mario Merz [26]
(Figure 5. Mario Merz)

Mario Merz (Görsel 5) çalışmasında, doğanın insanlık üzerindeki etkisine Fibonacci serisinden yola çıkarak vurgu yapmış ve sanatçı salyangoz dâhil doğada çokça bulunmayışından dolayı spiral formunu kullanmıştır. Seçilen elmaların bozulabilir olmasıyla da mevsimsel döngüyü ve doğanın yaratıcı gücünü aktarmak istemiştir [24].

Görsel 6. Yoko Ono, Ex It [26]
(Figure 6. Yoko Ono, Ex It)

Yoko Ono (Görsel 6) 'Ex It' adlı çalışmasında, farklı boyutlarda 50 tabut ve içindeki zeytin ağacı fideleri ile kuş seslerinin eşliğinde sanatçı doğanın bir bütün olduğunu, yaşam ve ölümün birbirinden doğduğunu anlatmak istemiştir [24].

Görsel 7. Camila Rocha, Sefatoryum [27]
(Figure 7. Camila Rocha, Sefatoryum)

Camila Rocha'nın 'Sefatoryum' adlı çalışmasında (Görsel 7), doğayla var olma hissi ve bir bahçe ortamında bulunma keyfini anlatmayı amaçlamaktadır [24].

Görsel 8. Elmas Deniz [24]
(Figure 8. Elmas Deniz)

Elmas Deniz çalışmasında (Görsel 8), Kafkasya'da el değmemiş bir vadideki insansız hava aracı görüntüleri, İnsansız, 2015 ve beraberindeki kuş tüyü beyaz bayraklı, Sentetik, 2016, insanlığın kendini dışlamasını araştırmıştır. Kendi doğa temsillerinden ideal saflık hâli -insan eli değmemiş doğa- bu cennete benzer manzarayı yakalayan aynı mekanik gözün mevcudiyetinde var olmaktan çıkmıştır [19]. 19. yüzyıldan bugüne farklı dönemlerden sanatçıların doğayı nasıl algıladıklarını ve sürdürülebilirlik kavramıyla olan ilişkilerini yansıtan bu çalışmalarda, insanın bitki ve hayvanlar başta olmak üzere tüm ekosistem ile etkileşimine dair yorumlara ve yenilikçi önerilere yer verilmektedir. Sergideki yapıtlardan bazıları büyük ekolojik meseleleri çözmenin olanaksızlığına işaret ederken, bazılarıysa ekosistemin korunmasına ve insan türünün onunla uyum içindeki varlığını sürdürebilmesine yönelik öneriler içermektedir. Sergide doğayı kavramsallaştırarak ele alan sanatçılar, konu ve malzemelerini doğadan seçmekte, hatta doğanın bizzat kendisini sanatsal üretim tekniği olarak kullanmaktadırlar [28]. Çalışmanın

içinde yer alan diğer bir sanatçđ, birebir doğa ile uyumlu ve Joseph Beuys gibi sürdürülebilir kapsamda çalışmaları olan heykeltıraş Jason deCaires Taylor'dır. Deniz ortamına ve ortam ile uyumlu malzemelerle oluşturduğu heykeller ile doğayı koruma, okyanuslarda oluşan asitlenme, kirlilik, turizmin olumsuzlukları, iklim değişikliği ve çevre konusunda izlenen yanlış politikalara dikkat çekmek istemektedir [23]. Sanatçđnın çalışmalarının ortam ile uyumlu olması sonucu, denizin içindeki döngü hem devam etmekte hem de çalışmalar bu döngüye katkı sağlamaktadır.

Görsel 9. Bahçivan, Jason deCaires Taylor, Meksika [29]
(Figure 9. Gardener, Jason deCaires Taylor, Mexico)

Görsel 10. Olaylar, Jason deCaires Taylor, Grenada [29]
(Figure 10. Events, Jason deCaires Taylor, Grenada)

Bir denemesinde, "Bugün, var olanı resmetmeye çalışmak umudu teşvik eden bir direniş eylemidir." demiştir [5]. Taylor'ın çalışmaları da bu kapsamda umut vericidir. Çağdaş sanatçđ, bir gösterge gezginidir ve işaretler arasında yörüngeler icat etmiştir [4]. Yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi desteğiyle [19], sanat ve özelinde resim sanatđ kapsamında kaygı kavramı ve sürdürülebilirlik olgusu önemli bir yere sahiptir. Sanatçđların çalışmaları üzerinden aktarılan kaygı kavramı ve sürdürülebilirlik olgusu ele alınma ve yarattđđı etkiler sonucu önem arz etmektedir. Ele alınan konunun farkındalık yaratma ve bilinç oluşturma sürecine destek olması ve yapılacak olan diğer araştırmalar içinde kaynak oluşturması açısından önem taşıyacağı düşünölmektedir.

5. SONUÇ (CONCLUSION)

Kaygı, insanın var olma sürecinin en önemli yapı taşlarından biridir. Var olma sürecinin tamamlanması insanın kaygılanması ile devam eder. Ancak 20.yüzyıl ile başlayan hem bir birey hem de sanatçı olarak kaygılanan insan, çevresindeki olup bitenlerden etkilendiklerini sanat aracılığıyla aktarmaya çalışır. Bu duruma dayanılarak özellikle 20. yüzyıl sanatında yapılanlar beğeni üzerine değildir. Yaşanılan sorunlarla birlikte kaygının yarattığı sorumluluk bilinci ile yaşadığı çevreye duyarsız kalamama ve bunları sanatın güçlü dili ile aktarma üzerinedir. Ama önce bireyi sonra toplumu etkin kılmak gerekir. Bunun için bireyi bir izlek içine yönlendirilmelidir. Böylelikle 20.yüzyılda başlayan bireycileşmenin (yabancılaşma) önüne geçilmiş olur. Bireycileşme yaşadığı çevreye ve dünyaya karşı duyarsızlaşmasıyla sonuçlanan bir süreçtir. Duyarlılık, insan olmanın temelinde bulunan hassaslık durumudur. Duyarlılığın kazanımı, her yerde olduğu gibi eğitim üzerinden geçmektedir. Sanatın bu roldeki payı oldukça büyüktür. Bu bağlamda sanatçılar yaşanılan çevre sorunlarına, ekolojik dengesizliklere ve yanlış politikalara "sürdürülebilirlik olgusu" üzerinden çalışmaları ile farkındalık yaratıp bilinçlendirme yolunda atılan adımların öncüsü olmuşlardır. Sanatçılar, sürdürülebilirlik üzerine bakmayı, yaşanılan sorunlar üzerinden olabilecekleri ve olması gerekenleri anlatmak için sanat dilini, gözünü başka yönler çekerek ele almışlar ve almaya devam etmektedirler.

Sanatçıların sorumluluk alma konusunda anlatacakları, karşı koyuşları, sürdürülebilir bir çevre ve dünya için bilinç kazanılmasında özne olarak yapacakları çok önemlidir. Bu bağlamda sanatın diline ve dili aktaran sanatçıya büyük sorumluluk düşmektedir. Eğitimciler, öğretim konusunda çevre ve eko sistemin korunmasına yönelik çalışmalar yapmalıdır. Öğretim müfredatı, özellikle her ülkenin kendi yapısına göre şekillenmeli, çalışmalar bununla yürütülmelidir. Sanatçılara ve eğitimcilere yönetimler tarafından destek verilmelidir. Gelişecek olan duyarlılık, sorumluluk kavramları alınacak sıkı, sert önlemlerle olgunlaşacaktır. Sanat, dünyanın güzelleşmesinde ve hastalıklarından kurtulmasında öncül olmalıdır. Sanatın ve sanatçının ruhunda olması gerekende budur. Ancak bu kurtulma sanatın ya da sanatçının tek başına yapabileceği bir olay değildir. Güzel bir gelecek ve yaşanılabilir bir dünya için doğa gibi bütünlük içinde olunmalıdır. Yaratıcı sanatın aktarıcısı olan sanatçı, yaşadığı an ve gelecek için yapılması gerekenler kapsamında sorumluluk üstlenmekten kaçınmayarak ve sanatın yaşam ile olan ilişkisini ortaya koyarak yoluna devam etmelidir. Sanatçılar, sanatın gücü ile toplum üzerinde farkındalık yaratacak güçtedir. Kaygı varsa eylemler de vardır. Çünkü var olan insan kendisi için düzenli bir dünya oluşturmak zorundadır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI (CONFLICT OF INTEREST)

Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

FİNANSAL AÇIKLAMA (FINANCIAL DISCLOSURE)

Yazar bu çalışma için herhangi bir mali destek almadığını beyan etmiştir.

ETİK STANDARTLAR BEYANI (DECLARATION OF ETHICAL STANDARDS)

Bu makalenin yazarı, bu çalışmada kullanılan materyal ve yöntemlerin etik kurul izni ve/veya yasal-özel izin gerektirmediğini beyan eder.

KAYNAKLAR (REFERENCE)

- [1] Atalay, C., (2010). Sanat ve bellek. Ankara: Grada Yayıncılık.
- [2] Ataseven, O., (2016). Heykelin çevresel serüveni. SDU ART-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi, 9(17).
- [3] Bahtin, M., (2005). Sanat ve sorumluluk, (Çev.: Cem Soydemir). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- [4] Baurriaud, N., (2018). İlişkisel estetik, (Çeviren: Saadet Özen). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- [5] Berger, J., (2017). Sanatla direniş. İstanbul: Metis Yayınları.
- [6] Beykal, C., (2005). Aslolan çizgidir. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- [7] DitFurth von, H., (1991). Korku ve kaygı, (Çeviren: Nasuh Barın). İstanbul: Metis Yayınları.
- [8] Dokuzlar, K.B., (2018). Çevresel bir yaklaşım doğrultusunda sanat ve tasarım çalışmaları.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/560864>
(27.06.2021 tarihinde erişim sağlandı)., s:40-47.
- [9] DüNDAR, M.Ş., (2016). Asit yağmurları ve çevresel etkileri. Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi Uygulama Aktüel Dergisi, <http://sauaktuel.sakarya.edu.tr/>, (25.04.2021 tarihinde ulaşıldı).
- [10] Eroğlu, Ö., (2021). Sanat sözlüğü. İstanbul: Tekhne Yayınları.
- [11] Gall L. A., (2006). Anksiyete ve kaygı, (Çeviren: İsmail Yerguz). Ankara: Dost Kitabevi.
- [12] Heidegger, M., (2011). Sanat eserinin kökeni (Çeviren:Fatih Tepebaşılı). Ankara: De Ki Basım Yayım Ltd. Şti.
- [13] Kant, I., (2017). Eğitim üzerine. (Çeviren: Ahmet Aydoğan). İstanbul: Say Yayıncılık.
- [14] Karaca, Ş., Salihoğlu, E., Seyidova, N., Karakaş, H., Özdemir, Ş., Işkın, M. ve Acungil, Y., (2020). Farklı disiplinlerde sürdürülebilirlik. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- [15] May, R., (2014). Kendini arayan insan, (Çeviren: Kerem Işık), Okyanus Us Yayın Eğitim Danışmanlık Tıbbi Malzeme ve Reklam Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
- [16] Merdener, E., (2016). Joseph Beuys. İstanbul: Tekhne Yayınları.
- [17] Nemli, E., (2007). Sürdürülebilir gelişme: Ekonomi ile çevre arasındaki denge, Kalder-Çevre Uzmanlık Grubu, <http://www.kalder.org/>, (10.03.2021 tarihinde erişim sağlandı).
- [18] Yazar, K.H., (2006). Sürdürülebilir kentsel gelişme çerçevesinde orta ölçekli kentlere dönük kent planlama yöntem önerisi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- [19] Yıldırım, A. ve Şimşek, H., (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- [20] Sönmez, S.Y., Mumcu, A. ve Aydın, H., (2014). Joseph Beuys ve 7000 meşe.
<https://dersbelgeligi.wordpress.com/hakkinda/yazilar/joseph-beuys-ve%207000-mese/>. (Erişim Tarihi: 14.04.2021).
- [21] <https://www.istanbulmodernmagaza.com/tr/katalog/katalog-yok-olmadan-doga-ve-surdurulebilirlik-uzerine-bir-sergi-1364.html>
- [22] <https://www.artforum.com/picks/istanbul-museum-of-modern-art-59376>. (Erişim Tarihi: 15.04.2021).
- [23] Taylor, D.J. <https://www.underwatersculpture.com/about/overview/> (Erişim Tarihi: 10.04.2021).
- [24] <http://imgetan.blogspot.com/2016/03/yok-olmadan-doga-ve-surdurulebilirlik.html>. (Erişim Tarihi: 10.04.2021).
- [25] Görsel 1: <https://allartisqueuseful.wordpress.com/2012/10/02/joseph-beuys-7000-oaks>. (Erişim Tarihi: 10.04. 2021).

-
- [26] Görsel 2-3-4-5-6: <https://gaiadergi.com/yok-olmadan-doga-ve-surdurulebilirlik-uzerine-bir-sergi>. (Erişim Tarihi: 14.04.2021).
- [27] Görsel 7: https://www.istanbulmodern.org/tr/basin/basin-bultenleri/yok-olmadan_1777.html. (Erişim Tarihi: 14.04.2021).
- [28] Görsel 8: <https://www.artforum.com/picks/istanbul-museum-of-modern-art-59376>. (Erişim Tarihi: 14.04.2021).
- [29] Görsel 9-10: <https://www.underwatersculpture.com/works/underwater/>. (Erişim Tarihi: 10.04.2021).